

**ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

σε συνεργασία με το

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»**

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΙΣ Τ.Π.Ε. ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

**ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ
ΑΓΧΟΥΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ**

Κορτσέλη Κωνσταντίνα, 518

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ζαχαρούλα Ταβουλάρη, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια-Ι.Π.Τ.-Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.

2^ο Μέλος: Διονύσιος Λουκέρης, Συνεργαζόμενος Ερευνητής-Ι.Π.Τ.-Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.

3^ο Μέλος: Ζωή Καραμπατζάκη, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια-Ι.Π.Τ.-Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.

Κομοτηνή/Αθήνα

2023

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα βιβλιογραφική μελέτη μελετήθηκε η επίδραση του άγχους σε παιδιά με ΔΕΠ-Υ με έμφαση την παρέμβαση εναλλακτικών θεραπειών. Παράλληλα διερευνήθηκαν παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την εμφάνιση συμπτωμάτων ΔΕΠ-Υ. Μελετήθηκε πληθώρα ερευνών που αφορούν την παρέμβαση παιγνιοθεραπείας, σωματικής άσκησης, διαλογισμού, ΤΠΕ για την βελτίωση των συμπτωμάτων της ΔΕΠ-Υ, τη μείωση του άγχους και τη βελτίωση της κοινωνικής ωριμότητας των παιδιών.

Μέσα από την παρούσα μελέτη προέκυψε πως οι εναλλακτικές θεραπείες είναι ικανές να βοηθήσουν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ στη βελτίωση της προσοχής, στη μείωση της υπερκινητικότητας και τη βελτίωση της κοινωνικής ζωής τους. Τέλος, έγινε εμφανής η σπουδαιότητα των θεραπειών αυτών για την εκμάθηση και εξάσκηση καινοτόμων δραστηριοτήτων από τα ίδια τα παιδιά.

Λέξεις-κλειδιά: ΔΕΠ-Υ, άγχος, εναλλακτικές θεραπείες, παιγνιοθεραπεία, διαλογισμός, σωματική άσκηση, ΤΠΕ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Barton, L. (2000). Η πολιτική της inclusion, στο Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (επιμ.), *Ένταξη: ουτοπία ή πραγματικότητα; Η εκπαιδευτική και πολιτική διάσταση της ένταξης μαθητών με ειδικές ανάγκες*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σελ. 57-70.

Δουκλιάς, Σ. (2017). *Θεωρία και πραγματικότητα: Η σύγχρονη διάσταση της ΔΕΠ-Υ*. Σεμινάριο ΔΕΠ-Υ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Ζώνιου – Σιδέρη, Α., (1998), *Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους: Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ζώνιου – Σιδέρη, Α. & Ντεροπούλου – Ντέρου, Ε. (2008). Συνεργασία σχολείου και οικογένειας: Ανάλυση λόγου των εμπειριών γονέων με αναπηρίες, στο Φτιάκα, Ε., *Περάστε για έναν καφέ: Σχέσεις σχολείου οικογένειας στην κόψη της διαφορετικότητας*, σελ. 69-86.

Κάκουρος, Ε. & Μανιαδάκη, Κ. (2003). *Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων. Αναπτυξιακή Προσέγγιση*. Αθήνα: Τυπωθήτω- Γιώργος Δαρδανός.

Κάκουρος, Ε. & Μανιαδάκη, Κ. (2012). *Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα*. Αθήνα. GUTENBERG.

Μαλεγιαννάκη, Α.Χ., & Κοσμίδου, Μ.Ε. (2018). Η ετερογένεια της Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ) στα παιδιά και ο ρόλος της Νευροψυχολογικής εκτίμησης. Στο: Φ. Βλάχος (Επιμ.), *Εγκέφαλος, Μάθηση και Ειδική Αγωγή* (σελ. 329-367). Αθήνα: Gutenberg.

Μουταβελής, Α. Γ. (2018). Στρατηγικές της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας για τη διαμορφωτική αξιολόγηση σε τάξεις με μαθητές με αναστολή συμπεριφοράς και κοινωνική απόσυρση. *Ελληνική Επιθεώρηση Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης*, 2(4), 577-583.

Ντεροπούλου – Ντέρου, Ε., (2004), Πρακτική Εφαρμογή προγραμμάτων ένταξης παιδιών με αισθητηριακές διαταραχές (Κώφωση – τύφλωση), Στο Ζώνιου – Σιδέρη, Α. (επιμ.), *Σύγχρονες Ένταξιακές Προσεγγίσεις*, Β' Τόμος, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 151-180.

Παντελιάδου, Σ. & Φιλιππάτου, Δ. (2013). *Διαφοροποιημένη Διδασκαλία. Θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικές πρακτικές*. Αθήνα: Πολιτεία.

Πολυχρόνη, Φ., Χατζηχρήστου, Χ. & Μπίμπου, Ά. (επιμ.) (2006). *Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, δυσλεξία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Tomlinson, C. A. (2015). *Πως να διαφοροποιήσουμε τη διδασκαλία σε τάξεις μεικτής ικανότητας* (μτφ. Ε. Κορρέ). Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρης.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΞΕΝΗ

Abadi, M. S., Madgaonkar, J., & Venkatesan, S. (2008). Effect of yoga on children with attention deficit/hyperactivity disorder. *Psychological Studies-University of Calicut*, 53(2), 154.

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®)*. American Psychiatric Pub.

Arcelus, J. & Vostanis, P., (2005), Psychiatric comorbidity in children and adolescents. *Current Opinion in Psychiatry*, 18, 77-87.

Barkley, R.A., Edwards, G., Laneri, M., Fletcher, K. & Matevia, L. (2001), Executive functioning, temporal discounting and sense of time in adolescents with attention deficit hyperactivity disorder and oppositional defiant disorder. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 29, 541-556.

Barkley R.A., Fischer M., Smallish L., Fletcher K. (2004). Young adult follow-up of hyperactive children: antisocial activities and drug use. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 45(2), 195–211.

Barkley, R. A. (2006). Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder. In D. A. Wolfe & E. J. Mash (Eds.), *Behavioral and emotional disorders in adolescents: Nature, assessment, and treatment* (pp. 91–152). Guilford Publications.

Barkley, RA. (2008). Challenges in diagnosing adults with ADHD. *J Clin Psychiatry* 69(36).

Bracken, P., Thomas, P., Timimi, S., Asen, E., Behr, G., Beuster, C. & Yeomans, D. (2012), Psychiatry beyond the current paradigm. *British Journal of Psychiatry*, 201, 430-434.

George J. DuPaul and Robert J. Volpe (2009). ADHD and Learning Disabilities: Research Findings and Clinical Implications. *Current Attention Disorders Reports* 1(4), 152-155.

Ibis, S., & Aktug, Z. B. (2018). Effects of sports on the attention level and academic success in children. *Educational Research and Reviews*, 13(3), 106-110.

Irene M. Loe and Heidi M.Feldman (2007). Academic and Educational Outcomes of Childen With ADHD. *Journal of Pediatric Psychology* 32(6), 643-54.

Cian Marco Marzocchi, Jaap Oosterlaan, Alesandro Zuddas, Pina Cavolina, Hilde Geuts, Debora Redigolo, Claudio Vio and Joseph A. Sergeant(2008) Contrasting deficits on executive functions between ADHD and reading disabled children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 49(5):543-52.

Evans, S.W. (2005). Introduction to special issue on school- based treatment of children and adolescents with ADHD. *Journal of Attention Disorders*, 9 (1), 245-247.

Faraone, S. V., & Larsson, H. (2019). Genetics of attention deficit hyperactivity disorder. *Molecular psychiatry*, 24(4), 562-575.

Forness, S. and Kavale, K. (2001) ADHD and a Return to the Medical Model of Special Education. *Education and Treatment of Children*, 24, 224-247.

Hodge, J., Riccomini, P. J., Buford, R., & Herbst, M. H. (2006). A Review of Instructional Interventions in Mathematics for Students With Emotional and Behavioral Disorders. *Behavioral Disorders*, 31(3), 297–311.

Hoffman, J.B. & DuPaul, G.J. (2000), Psychoeducational interventions for children and adolescents with attention – deficit/hyperactivity disorder. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 9, 647-661.

Lewandowski, L., Wood, W. & Miller, L.A. (2016). *Technological applications for individuals with learning disabilities and adhd Computer Assisted and Web-Based*

Innovations in Psychology. Department of Psychology, Syracuse University, New York, NY, USA.

Marzocchi GM, Oosterlaan J, Zuddas A, Cavolina P, Geurts H, Redigolo D, Vio C, Sergeant JA. (2008) Contrasting deficits on executive functions between ADHD and reading disabled children. *Journal of Child Psychology Psychiatry*, 49(5), 43-52.

Neilson C. Martin, Florence Levy, Jan Pieka & David, A. Hay. (2006). A Genetic Study of Attention Deficit Hyperactivity Disorder, Conduct Disorder, Oppositional Defiant Disorder and Reading Disability: Aetiological overlaps and implications, *International Journal of Disability. Development and Education*, 53(1), 21-34.

O'Driscoll, C., Heary, C., Hennessy, E., & McKeague, L. (2015). Adolescents' beliefs about the fairness of exclusion of peers with mental health problems. *Journal of adolescence*, 42, 59–67.

Ostrander, R., Crystal, D.S.& August, G., (2006), Attention Deficit Hyperactivity Disorder, Depression and self and other assessments of social competence: a developmental study. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 34, 773-787.

Pfiffner, L.J., Calzada, E.& McBurnett, K. (2000), Interventions to enhance social competence. *Child and Adolescent Psychiatry Clinics of North America*, 9, 689-711.

Timimi, S. (2017). Non –diagnostic based approaches to helping children who could be labeled ADHD and their families. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 12.

Vlachou, A. (2006). Role of special/support teachers in Greek primary schools: A counterproductive effect of inclusion practices. *International Journal of Inclusive Education*, 10(1), 39-58.

Voeller, K.K.S. (2004), Attention –Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD). *Journal of Child Neurology*, 19, 798-881.

Wei, X., Yu, J. W., & Shaver, D. (2014). Longitudinal effects of ADHD in children with learning disabilities or emotional disturbances. *Exceptional Children*, 80(2), 205–219.

Whitely, M. (2015). Attention deficit hyperactivity disorder diagnosis continues to fail in reliability and validity tests. *Australia and New Zealand Journal of Psychiatry*, 49, 497-498.

Wilens, T. E., Biederman, J., & Spencer, T. J. (2002). Attention deficit/hyperactivity disorder across the lifespan. *Annual review of medicine*, 53, 113–131.